

Vergaderjaar 2004–2005

27 487

Behoeftestelling Link 16 tactische datalink

Nr. 5

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 november 2004

Inleiding

Om slagvaardig te kunnen reageren op veranderde dreigingen en om technische ontwikkelingen te kunnen blijven volgen, moet het F-16 gevechtsvliegtuig periodiek worden gemoderniseerd. Alleen zo kan het vliegtuig blijven voldoen aan hoge eisen met betrekking tot effectief optreden, hoogwaardige commandovoering met snelle dataverbindingen, veiligheid en bescherming. Bij de invoering van de F-16 in de jaren zeventig van de vorige eeuw werd de noodzaak van voortdurende modernisering onderkend. Sindsdien wordt een modificatiecyclus van ongeveer drie jaar gehanteerd. Sinds de «Midlife Update» van eind jaren negentig van de vorige eeuw worden de modificaties aangeduid met een nummer voorafgegaan door de letter M.

De huidige modificatiestandaard is M3. Op 31 oktober 2000 bent u geïnformeerd over de behoeftestelling voor de Link-16 datalink, inclusief de benodigde M3-modificatie (Kamerstuk 27 487 nr. 1). Deze M3-modificatie wordt in de loop van dit jaar uitgevoerd. De M4-modificatie is voorzien voor 2006 en betreft een beperkte softwareaanpassing die zal worden betaald uit het budget voor de materieelexploitatie van de Koninklijke luchtmacht. Vanaf 2009 is de M5-standaard aan de orde.

Aan de M5-standaard is behoefte omdat de F-16 tot ten minste 2020 als speerpunt van de Nederlandse gevechtsvliegtuigcapaciteit zal dienen. Daarom worden operationele verbeteringen aan de F-16 en de daarvoor benodigde investeringen tot in het midden van het volgend decennium doelmatig geacht. Een exact omslagmoment kan worden vastgesteld nadat er een besluit is genomen over de omvang en het tempo van de vervanging van de F-16. Na het omslagmoment tot aan de volledige buitendienststelling van de F-16 zullen nog slechts aanpassingen worden uitgevoerd omwille van de vliegveiligheid, de luchtwaardigheid en de instandhouding.

Deze brief bevat de behoeftestelling voor de M5-modificatie. De behoefte omvat aanpassingen aan de software en hardware van de F-16 om vanaf 2009 een modern en beveiligd «Global Positioning System» (GPS) te kunnen installeren en om verbeterde bewapening te kunnen inzetten. Daarnaast is er behoefte aan de M5-modificatie om moderne apparatuur voor zelfbescherming te kunnen gebruiken en om te kunnen aansluiten bij de opvolger van het huidige systeem voor de vluchtplanning. Ten slotte zal de M5-modificatie een nieuwe internationale standaard mogelijk maken van het datalink systeem Link-16.

De M5-modificatie zal in 2009 worden ingevoerd en vergt vooraf circa vier jaar van ontwikkeling tot ingebruikname. De ontwikkelingsfase start in januari 2005. Vandaar dat over het M5-project nog dit jaar een besluit moet worden genomen.

Internationale samenwerking

Sinds de introductie van de F-16 neemt Nederland deel aan het internationale samenwerkingsverband «Multi National Fighter Program» (MNFP), dat voorts bestaat uit de Verenigde Staten, België, Denemarken, Noorwegen en Portugal. De Europese partners werken bovendien samen in de «European Participating Air Forces» (EPAF). In het MNFP worden F-16-modificatieprogramma's ontwikkeld om voor alle F-16-gebruikers een gelijke configuratie van software en hardware te bewerkstelligen. Door de vaste kosten te delen en te profiteren van schaalvoordelen kunnen de kosten van modificatieprogramma's zo laag mogelijk gehouden, terwijl de interoperabiliteit tussen de aangesloten F-16-gebruikers gewaarborgd blijft.

Onderdelen van de M5-modificatie

Verbetering GPS voor gebiedsnavigatie en beveiliging tegen verstoring

De traditionele navigatie op doorgaande routes en rondom vliegvelden berust op radiobakens die fysiek gebonden zijn aan grondstations. Voor zowel civiele als militaire navigatietoepassingen is echter het gebruik van het GPS overal ter wereld toegenomen. Moderne navigatietechnieken maken gebruik van routes die onafhankelijk zijn van fysieke grondstations, waardoor elk gewenst vliegp pad kan worden gevolgd. Deze wijze van navigeren heet gebiedsnavigatie of «Area Navigation» (R-NAV). Gebiedsnavigatie vereist dat vliegtuigen zijn uitgerust met nauwkeurige GPS-navigatieapparatuur. De civiele luchtvaartwetgeving stelt steeds hogere eisen aan gebiedsnavigatie en GPS. De huidige GPS-ontvangers in de F-16 hebben een te geringe nauwkeurigheid om op termijn te kunnen blijven voldoen aan de steeds hogere internationale eisen. Het gevolg hiervan is dat de mobiliteit en, daardoor, de inzetbaarheid van de F-16 worden beperkt. Bovendien is tijdens recente operaties gebleken dat stoorzenders het huidige GPS-sig naal kunnen verstoren.

De huidige satellieten worden vanaf 2008 vervangen en gelijktijdig wordt de militaire beveiliging van het GPS-systeem verbeterd. Die beveiliging bestaat uit maatregelen tegen verstoring en een exclusieve militaire code (M-code). Alleen GPS-ontvangers die de M-code herkennen, kunnen gebruik maken van zeer nauwkeurige positiebepaling die nodig is om GPS-geleidewapens doeltreffend en effectief te kunnen inzetten. Zo worden tevens de risico's van onbedoelde nevenschade verder beperkt. Na de vervanging van de satellieten blijft het weliswaar mogelijk om met de huidige GPS-ontvangers te vliegen, maar kan er geen gebruik worden gemaakt van de grotere nauwkeurigheid. Daarom zullen alle operationeel

inzetbare F-16's door middel van het M5-programma worden uitgerust met een moderne GPS-ontvanger voorzien van M-code.

Verbeterde precisiegeleide bewapening

Het belang van precisiegeleide munitie, waarmee doelen nauwkeurig en met zo weinig mogelijk nevenschade kunnen worden getroffen, is toegenomen. Er is dan ook een project «Precisiegeleide Wapens F-16» gaande waarover u op 25 februari 2003 per brief (Kamerstuk 27 830 nr. 16) bent geïnformeerd. In fase 1 van het project ligt de nadruk op laser- en GPS-geleide bewapening. Fase 2 betreft de aanschaf van verbeterde gebiedsdekkende wapens en wapens met een vergroot bereik («stand-off»). In de M5-modificatie wordt de hiervoor benodigde software geïntegreerd.

Elektronische zelfbescherming

De F-16 is voorzien van elektronische zelfbeschermingsapparatuur (EZB) waarmee luchtverdedigingsystemen kunnen worden gedetecteerd en gestoord. Door de voortschrijdende ontwikkeling en de verspreiding van luchtverdedigingsystemen is de huidige EZB-apparatuur operationeel en technisch verouderd. Hierdoor zijn de mogelijkheden afgenomen om een vijandelijke radar- of raketdreiging te identificeren en te lokaliseren en om vervolgens tegenmaatregelen te treffen. Een modificatie van de F-16-software in het M5-programma is noodzakelijk om de integratie van moderne EZB-apparatuur mogelijk te maken. Over deze EZB-apparatuur zal ik u in een afzonderlijke brief informeren.

Ondersteuning missieplanning

Het huidige missieplanningssysteem («Portable Flight Planning System», PFPS) wordt door de Amerikaanse luchtmacht buiten dienst gesteld en zal vanaf 2007 niet langer worden ondersteund. De nieuwe standaard van de Amerikaanse luchtmacht wordt de opvolger van PFPS, het «Joint Mission Planning System» (JMPS). Om de aansluiting te behouden en om de ondersteuning te garanderen, zullen ook Nederland en de andere EPAF-landen overgaan op het JMPS. De software van het JMPS zal in de M5-modificatie worden opgenomen.

Overgang naar de nieuwe militaire standaard voor informatie-uitwisseling met Link-16

Met de brieven van 31 oktober 2000, van 27 maart 2001 (Kamerstuk 27 487 nr. 2) en van 1 oktober 2003 (Kamerstuk 27 487 nr. 3) bent u geïnformeerd over de invoering van het Link-16 tactische datalinkstelsel. Met de invoering hiervan ontstaat gaandeweg steeds meer duidelijkheid over de toenemende mogelijkheden van informatie-uitwisseling via datalinksystemen. Tevens worden in de Navo verdergaande afspraken over standaardisatie gemaakt om de interoperabiliteit met andere wapensystemen te garanderen. Dit stelt aanvullende eisen aan de huidige Link-16 standaard. Deze zal daarom in 2009-2010 worden uitgebreid met een nieuwe standaard, de «US Mil Standard 6016C», die de basis zal gaan vormen voor een nieuwe Navo-standaard. Omwille van volledige interoperabiliteit, die vereist is tijdens internationale («combined») operaties met deelneming van verschillende krijgsmachtdelen («joint»), gaat ook de Koninklijke luchtmacht over op de «US Mil Standard 6016C». Met de M5-modificatie zal de hiervoor benodigde software worden geïnstalleerd.

Tijdens een eerdere modificatie (M3) is op initiatief van de Verenigde Staten en de EPAF-landen een initiële softwarecapaciteit verkregen voor de projectie van vlucht- en wapengegevens in de vliegerhelm, het «Helmet Mounted Cueing System» (HMCS). Dit systeem assisteert de vlieger bij het achtereenvolgens lokaliseren en identificeren van doelen en bevordert zo de effectiviteit van de inzet. Bovendien wordt de vlieger te allen tijde direct geïnformeerd over zijn vliegomstandigheden, wat de vliegveiligheid verbetert. Met de M5-modificatie wordt de software verbeterd die nodig is voor de invoering van het HCMS. Thans bestudeert en beproeft de Koninklijke luchtmacht dit systeem. Na de voltooiing van de beproeving in 2005 zal is verdere besluitvorming over de aanschaf van het HMCS voorzien.

Kwantitatieve behoefte

In de Prinsjesdagbrief van 16 september 2003 (Kamerstuk 29 200 X nr. 4) is de ambitie geformuleerd om bij operaties in hoge delen van het geweldspectrum te kunnen optreden met twee squadrons met elk achttien F-16 gevechtsvliegtuigen. Hiervoor heeft Nederland de beschikking over 108 F-16's waarvan er 90 operationeel zijn aangeboden aan de Navo. Dit is als uitgangspunt gebruikt voor de behoefte aan M5-modificatiepakketten. Investerings in de F-16 en het rendement daarvan kunnen echter niet los worden gezien van de voorziene invoering van de vervanger van de F-16. Defensie bestudeert momenteel het aantal benodigde vervangende toestellen en de mogelijkheden voor een doelmatige invoering.

Om bij uitzendingen te kunnen worden ingezet moet een F-16 toestel voldoen aan de actuele standaarden. Dit geldt zowel voor de systemen die permanent in het vliegtuig zijn geïnstalleerd als voor systemen die niet permanent zijn geïnstalleerd. Nederland heeft 90 F-16's aan de Navo aangeboden en dit aantal blijft de komende jaren het uitgangspunt voor operationele behoeftestellingen. Om de benodigde flexibiliteit te behouden en te kunnen inspelen op een besluit over de vervanging van de F-16 zal in contracten met fabrikanten een vast aantal van 72 systemen worden bedongen met een optie op de aanschaf van nog eens achttien systemen. Afhankelijk van de besluitvorming over de vervanging van de F-16 kan worden gezien of de opties metterdaad moeten worden benut.

Investeringskosten

De M5-modificatie voor 90 F-16's vergt € 79 miljoen. In de begroting 2005 en de meerjarenraming is voor dit project € 62 miljoen gereserveerd. In de meerjarenraming is tevens € 13,4 miljoen opgenomen voor de vervanging van het technisch verouderde navigatiesysteem INS. Door de M5-modificatie komt deze behoefte te vervallen en het budget hiervoor wordt dan ook aan het M5-project toegevoegd. Daarnaast wordt door prioriteitstelling binnen de totale investeringen € 3,6 miljoen ten behoeve van dit project vrijgemaakt. Als geen gebruik wordt gemaakt van de optie op achttien aanvullende systemen, kan € 17 miljoen op het budget in mindering worden gebracht. De kosten voor 72 systemen bedragen dan € 62 miljoen.

De budgettaire planning van het M5-project is als volgt:

Personeels- en materieleexploitatie

Voor de personeels- en materieleexploitatie worden geen noemenswaardige gevolgen voorzien.

Arbo en milieu

Er worden geen gevolgen voorzien voor de arbeidsomstandigheden en het milieu.

Voortzetting van het project

Zoals in de inleiding is gemeld, zal de M5-modificatie vanaf 2009 worden uitgevoerd. Met het oog daarop moet de volgende ontwikkelingsfase van de M5-modificatie nog dit jaar worden goedgekeurd en moeten de MNFP-landen een «Letter Of Request» ondertekenen. Spoedige besluitvorming over dit project is daarom van belang.

Gelet op bovenstaande overwegingen ben ik voornemens de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten te mandateren om het M5-project uit te voeren.

De Staatssecretaris van Defensie,
C. van der Knaap